

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1983

BRNO 1985

pod úroveň dnešního povrchu a šířka jámy byla 70 cm, se podařilo získat jen zlomky lidských kostí dolních končetin a několik nevýrazných, drobných střeptů laténské keramiky.

V celém sledovaném mikroregionu je silná koncentrace osídlení z různých období pravěku a z období slovanského. Mozaiku tohoto osídlení doplňují též dva zbytky popsaných hrobů, které zde rozhodně nebyly osamocené a mohly by signalizovat přítomnost pohřebiště. I v budoucnu bude nutno tento prostor pozorně sledovat a nálezy pečlivě vyhodnocovat.

Zwei Gräber auf der Trasse der Wasserleitungsrinne bei Prušánky / Bez. Hodonín / . Im Zusammenhang mit dem Aufbau einer Regionalwasserleitung gelang es Mitgliedern des AI ČSAV in Mikulčice ein beträchtliches Landstück zu untersuchen. Als eine sehr exponierte Siedlungsregion äusserte sich der Raum zwischen den Gemeinden Prušánky und Josefov, wo vorläufig eine ganze Reihe von vorgeschichtlichen, slawischen und mittelalterlichen Objekten erfasst wurde. In diesem Gebiet gelang es auch zwei stark gestörte Reste latenezeitlicher Gräber zu erkennen und zu untersuchen, die die Anwesenheit eines Gräberfeldes signalisieren könnten. Die Situation hier wird im Verlaufe der Terrainarbeiten, die erst beginnen, auch weiterhin aufmerksam verfolgt und die Funde bewertet werden.

VÝZKUM PÚCHOVSKÉHO HRADIŠTĚ "POŽAHA", OBEC JIČINA /okr. Nový Jičín/

Miloš Čižmář, AÚ ČSAV Brno
/Obr. 31; tab. 11/

V souvislosti s odlesněním a novou výsadbou lesa na známém púchovském hradišti "Požaha" byl zde v měsících dubnu až červenci po více než dvaceti letech proveden další výzkum¹. Pozornost byla zaměřena na výzkum vnitřní plochy a fortifikace na severním, západním a jižním obvodu hradiště.

Na vnitřní ploše hradiště byl proveden systémem nepravidelných sond odkryv o celkové délce 105 metrů a nestejně šířce 4 - 10 metrů, celkem plocha 630 m². Byla zde zjištěna poměrně řídká zástavba, tvořená 41 nepravidelně rozmístěnými kúlovými jamami, s větší hustotou pouze v západní části plochy, kde se nacházelo také několik jam poněkud větších rozměrů.

Na západní, velmi výrazné obvodové hraně hradiště byla položena úzká sonda 2 x 5,6 m, která přinesla překvapující zjištění. Nebyly zde totiž odkryty doklady fortifikace, nýbrž se zde nachází 120 - 160 cm mocná novověká navážková vrstva, pod níž teprve je 30 - 70 cm silná púchovská kulturní vrstva. V těchto místech jde tedy nepochybně o pozůstatek terasování v souvislosti se zemědělským obděláváním lokality a fortifikace hradiště byla zjištěna úzkou sondou níže po svahu. Tato sonda však nemohla být bohužel patřičně rozšířena, a proto lze pouze konstatovat, že hradba zde měla hliněný propálený násep s vnější kamennou zdí.

Na třech místech byla řešena otázka fortifikace severního, nejméně přístupného obvodu hradiště, kde opevnění není viditelné v terénu a nebylo sledováno předcházejícími výzkumy. Ve dvou sondách byla v místě předpokládaného opevnění zjištěna pouze terasovitá úprava terénu, ve třetí, dosud nedokončené sondě se nacházelo pouze několik nepravidelně rozmístěných kúlových jam. Sledovanou otázku bude třeba řešit výzkumem v příštím roce.

Nejdůležitější odkryv byl proveden na jižním obvodu lokality, kam se soustředily i největší odkryvy J. Krále. Byla zde položena sonda dlouhá 30 m a široká 3 m, ve které byly zachyceny zbytky opevnění. Nejjižněji po svahu se nacházel 1 m hluboký příkop, vyplněný tmavým zásypem s velkými kameny. Ve vzdálenosti asi 8,5 m od vnitřní hrany tohoto příkopu byla zjištěna paralelní hustá řada sedmi kúlových jam a asi 5 metrů severněji další řada 6 kúlových jam. Tato řada kúlových jam se nacházela podél vnitřního okraje terasovité úpravy svažitého terénu. Mezi oběma řadami kúlů byla odkryta nepravidelná velká jáma a v prostoru sondy několik dalších kúlových jam. Je nepochybné, že obě zjištěné vodorovné řady kúlových jam a příkop jsou součástí opevnění, pro jehož přesnou interpretaci bude ovšem třeba vyčkat dokončení výzkumu v příštím roce.

Objekty na vnitřní ploše byly velmi chudé, pouze v jedné z větších jam se našlo větší množství keramiky, mimo jiné části pěti nádob. Nejvíce nálezů přinesl výzkum sondy přes jižní obvod lokality, odkud kromě početných nálezů keramiky, zviřecích kostí a mazanice pochází také několik drobných předmětů, mimo jiné zlomek železné lžičkovité spony, bronzové nákončí opasku a jantarový korál. Rámcově lze zjištěné osídlení datovat do pozdnělaténské fáze púchovské kultury.

Zjištěné výsledky lze stručně shrnout takto:

1. Vnitřní zástavba byla velmi řídká a sestávala většinou z nepravidelně rozmístěných kúlových jam.
2. Předpokládaná západní část opevnění je novověkého původu. Púchovské opevnění se v těchto místech nachází níže po svahu a má pravděpodobně stejný charakter jako opevnění východní části zjištěné J. Králem.
3. Opevnění na severním obvodu lokality nebylo dosud bezpečně zachyceno - je možné, že s ním souvisí zjištěná terasovitá úprava.
4. Sondou na jižním obvodu lokality byly odkryty pozůstatky opevnění a zachycena vzájemná superpozice dvou vrstev u objektu, což svědčí o vícefázovém osídlení lokality v rámci pozdní doby laténské.

Poznámka :

1 J. Král, Zjišťovací výzkum na sídlišti púchovské kultury v Kojetíně, okr. Nový Jičín, PV 1962 /1963/, 50-51.

Lokalita leží v blízkosti obce Kojetín /dnes součást Nového Jičína/, pod kterou byla většina uváděna v dosavadní literatuře, nachází se však na katastrálním území Jičiny /obec Starý Jičín/.

Untersuchung des Púchover Burgwalles "Požaha", Gemeinde Jičina /Bez. Nový Jičín/. Im Zusammenhang mit der Entwaldung und dem neuen Anpflanzen auf dem Púchover Burgwall "Požaha", hat man hier in den Monaten April bis Juli, nach mehr als zwanzig Jahren, eine weitere Grabung durchgeführt. Die Aufmerksamkeit wurde auf die Untersuchung der inneren Fläche /630 m²/ und die Fortifikation am nördlichen, westlichen und südlichen Burgwallumfang gerichtet. Die festgestellten Ergebnisse kann man in Kürze folgendermassen zusammenfassen:

1. Die innere Verbauung war sehr spärlich und bestand in der Mehrzahl aus unregelmässig angebrachten Pfostengruben;

2. der vorausgesetzte Westteil der Befestigung ist neuzeitlichen Ursprunges. Die Púchover Fortifikation befindet sich an diesen Stellen tiefer am Hange und hat wahrscheinlich den gleichen Charakter, wie die von J. Král festgestellte Befestigung des östlichen Teiles;

3. die Fortifikation am nördlichen Umfang der Lokalität wurde bisher nicht verlässlich erfasst - es ist möglich, dass mit ihr die festgestellte terrassenartige Herrichtung zusammenhängt;

4. durch einen Suchgraben am südlichen Umfang der Lokalität hat man Befestigungsüberreste abgedeckt und eine gegenseitige Superposition von zwei Schichten und des Objektes erfasst, was von einer mehrphasigen Besiedlung der Lokalität im Rahmen der späten Latènezeit zeugt.

MIKULČICE, GEGENWÄRTIGER STAND UND PERSPEKTIVEN /Bez. Hodonín/

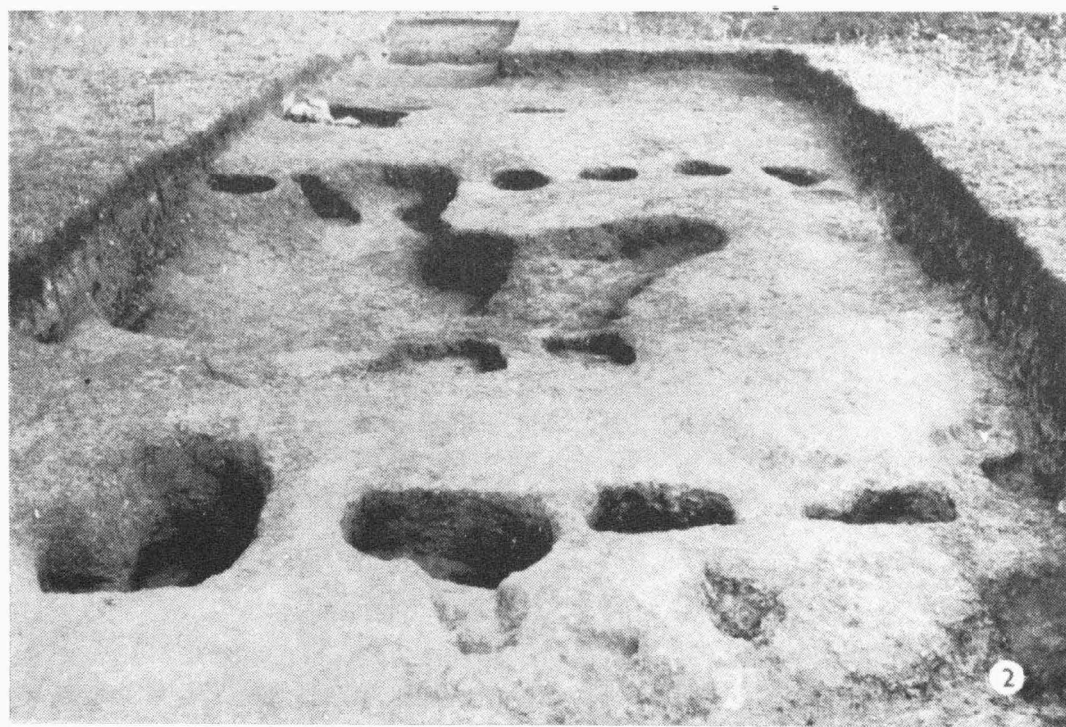
Zdeněk Klanica, AŮ ČSAV Brno

Vor dreissig Jahren, im August 1954, eröffnete J. Poulík /1957/ auf Valy bei Mikulčice eine systematische archäologische Grabung. Es gibt nicht viele Lokalitäten, wo wir eine ähnliche Dauer, Umfang der Arbeiten, Ergebnisse sowie Wiederhall verzeichnen könnten. Die abgeschlossenen drei Jahrzehnte der Terrainabdeckungen geben die Gelegenheit zu einer Rekapitulation der erzielten Erkenntnisse sowie zur Andeutung von einigen neuen Problemen, die in Zukunft durch Vermittlung des Mikulčicer Materiales gelöst werden könnten. Seit der letzten Synthese verlossen fast zehn Jahre /Poulík 1975/, wir können uns also besonders auf jene Ergebnisse konzentrieren, die in der Zeit zwischen den Jahren 1975-1983 erreicht worden waren.

Im vergangenen Jahrzehnt wurden, dank der intensiven Erforschung der Fürstenburg, das anliegenden Areales befestigter sowie abgedeckter Siedlungen, Gräberfelder und nicht zuletzt auch des breiteren ökonomischen Hinterlandes des Mikulčicer grossmährischen Zentrums erweitert und in einer Reihe von Aspekten verändert die Vorstellungen über einige Bestandteile der grossmährischen Kultur, ihre Quellen, Impulse und Entwicklung, über die ökonomische Basis sowie gesellschaftliche Organisation. Vom Jahre 1975 widmeten wir immer mehr Aufmerksamkeit dem landwirtschaftlichen Hinterland, wo verhältnismässig umfangreiche Abdeckungen in Nechvalín, Prušánky, Lužice sowie bei der gegenwärtigen Kirche in Mikulčice, schwerwiegende Erkenntnisse erbrachten. Die komplexe Auffassung der Problematik ermöglichte einige wichtige sozial-ökonomische Entwicklungsaspekte sowie Beziehungen im Inneren der slawischen Gesellschaft zu verfolgen. Seit dem Beginn der Grabungen bis zum Jahre 1983 inklusive, wurden in Mikulčice bei der systematischen Terraingrabung insgesamt 40 700 m² untersucht. Im vergangenen Zeitabschnitt beteiligten sich an der Grabung gemeinsam mit dem Referenten besonders B. Klíma und B. Kavanová.

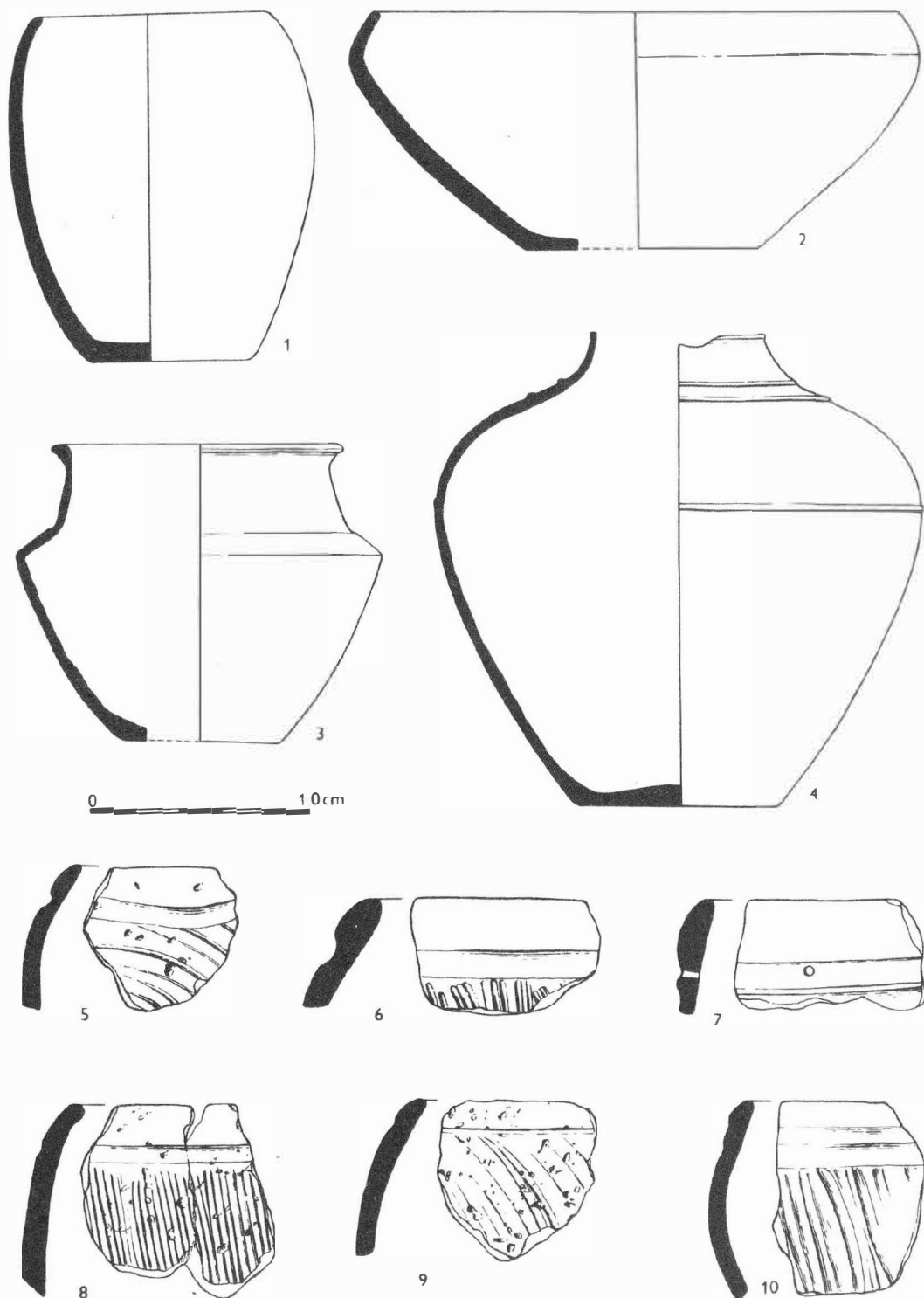
Bereits seit der Mitte der sechziger Jahre datieren die Bemühungen um die Aufklärung der Innenstruktur des Mikulčicer Siedlungskomplexes. Aufgrund der Anordnung der Siedlungsobjekte auf der befestigten Siedlung, die auf der Westseite an die Fürstenburg anschliesst sowie aus der gesamten Disposition der einzelnen Siedlungsumkreise, gelang es die Hauptkommunikationsachse anzudeuten /Klanica 1968, 70-71/, die wahrscheinlich mit dem alten Weg von der Donautiefenebene über den Jabtonický Pass nach Mähren und weiter nach Westen zusammenhängt. Zur Beglaubigung der theoretischen Erwägungen hat man eine Abdeckung an jenen Stellen vorgenommen, wo die festgestellte Siedlungsachse die Befestigung durchschneidet. Der Fund eines Tores und der an dieses anschliessenden Brücke im Jahre 1966 - 1967, bestätigte die angeführten Voraussetzungen. Zu jener Zeit konnte konstatiert werden, dass die Mikulčicer Siedlung an Stellen entstand, wo der Weg die sumpfige Talaue der Morava überquerte, in deren Mitte ein erhöhter Platz einen Übergang ermöglichte und nach seinem befestigten auch Schutz bot. Bei der Wiege des Mikulčicer Zentrums stellen wir also ähnliche Umstände fest, wie wir sie auch von einigen weiteren Orten kennen, wo mittelalterliche Städte entstehen.

In den vergangenen Jahren verfolgten wir den Verlauf der Hauptkommunikation weiter. Dies geschah deshalb, da sich rund um die Achse der Siedlung die bedeutendsten Gebäude und das wirtschaftliche Leben konzentrierten. Die Situation kompliziert allerdings die verhältnismässig lange Dauer des Bestehens der Mikulčicer Siedlung. Die erste entdeckte Brücke und das Westtor existierten eine längere Zeit auf der gleichen Stelle, wie davon ausser anderem auch einige Phasen von Ausbesserungen der Holzpiloten zeu-

Tab. 11

Jičina /okr. Nový Jičín/. Hradiště "Požaha". 1 celkový pohled; 2 opevnění v sondě na jihovýchodním obvodu. - Burgwall "Požaha". 1 Gesamtansicht; 2 Befestigung in der Sonde am südöstlichen Umfang.

Obr. 31
 Jičina /okr. Nový Jičín/. Hradiště "Požaha", výběr nálezů. - Burgwall "Požaha", Fundauswahl.

P ŘEHLED V Ý Z K U M Ů 1983

Vydává:	Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor:	akademik Josef P o u l í k
Redaktoři:	Dr. A. Medunová, Dr. J. Meduna, Dr. J. Řihovský
Překlady:	Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby:	A. Krechlerová /pokud není na tabulce uveden jiný autor/
Na titulním listě:	stříbrné nákončí opasku z kostrového hrobu z období stěhování národů v Boroticích /okr. Znojmo/
Tisk:	Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov, provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo:	ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis:	400 kusů - neprodejně